

Viðmerking:

HVÍTABÓK - grundarlag undir einum mennandi kjaki !.....?

Hvítabók varð alment útgivin 1. september og fýringar hafa nú havt möguleika fyrir at kunna seg um innihaldið í hesu nógv umtalaðu bók. Eitt av endamálinum við Hvítubók var, at geva Føroya fólki kunning og at skapa eitt betri grundarlag undir einum meira í-tøkjuligum og mennandi kjaki.

Førstu vikurnar hefur kjakið tó ikki verið so umfangandi sum nógv høvdu ventað, men tó hava nakrar greinar og lesarabrev verið at sæð í føroysku fjølmiðunum. Tað er altíð gott við einum fjølbroyttum kjaki, har bæði fyrimunir og vanar verða lýstir, men hesar greinar og hesi lesarabrev hava tíværri í nógvum fornum verið merkt av, at viðkomandi endurgeva Hvítubók skeivt, ikki hava lisið Hvítubók, nýta ógrundaðar niðurstøður o.s.fr., og hetta kan verða beinleiðis misvísandi.

Her eru nøkur dømi og viðmerkingar:

- 'Tað er púra óneyðugt at koma við so drúgvum frágæing. Hatta átti alt at kunnað verið sagt á trimum til fyra síðum.' 'Eg veit longu nú, at har kemur onki nýtt undan kavi, sum ein ikki visti longu áðrenn'.

Viðkomandi ásanar at hann ikki hevur lisið Hvítubók enn, men hann er tó sannførdur um, at alt, ið í Hvítubókini stendur, kann verða skrivað á 3-4 síðum, og at einki nýtt fer at koma fram í bókini. Eg má siga, at hetta var ein sonn vandrøing av tí stóra arbeiði, ið nógv hava lagt í hesa Hvítubók og eitt tekin um óvitan - og so uttan at hava lisið Hvítubók. Aftaná at hava lisið Hvítubók hefur viðkomandi uttan iva ásanar at innihaldið als ikki kundi skrivast á bert 3-4 síður og at nógv av tilfarinum var nýtt og kunnandi - eisini fyri hann.

— 'Bókin er eitt satt vónbrot'

Arbeiðssetningarnir hjá nevndunum, ið hava skriv-

að Hvítubók, hava ligið á Landsstýrisins heimasíðu í fleiri mánaðar, og um hesir vóru lisiðir áðrenn bókini varð lisið, hevði grundarlagið fyrri at gera eina meting av innihaldinum av bókini verið betur, og viðkomandi hevði funnið út av at Hvítubók svarar arbeiðssetningunum. Hvítubók kan ikki metast sum eitt vónbrot, bert tí at niðurstøðurnar ikki júst vóru tær, ið Sambandsflokkurin kundi hugsa sær.

— 'Eitt heilt ár hava vit biðað í spenningi eftir svarunum í sambandi við føroysku fullveldisatlanirnar, men eftir okkara metum setir bókini í staðin fleiri spurningar'.

Hvítubók hefur ongantíð verið ætlað at svara øllum spurningum, men heldur sum ein kunnandi bók, ið kan nýtast sum tann nógv umtalaði 'amboðskassin', so tað er sjálvsagt, at jú betur kunnað fólk verða, jú fleiri spurningar stinga seg upp, men hetta er eisini ein av atlanunum við Hvítubók, nevnliga, at skapa grundarlag undir einum mennandi kjaki. Tað at fleiri spurningar stinga seg upp, aftaná at ein hevur lisið Hvítubók er eisini eitt tekin um, at Hvítubók ikki bert er komin við svarið til nógvir spurningar, men eisini er komin við nýggjum ítøkjuligum upplýsingum.

— 'Vit ivast stórliga í trúvirðinum á Hvítubók.'

At ivast í trúvirðinum, er tað sama sum at ivast í trúvirðinum hjá øllum teimum uml. 60 fólkunum, ið øll eru serfrøingar innan síni øki — hvat hevur so trúvirðið í hesum samfelagnum? Tað tykist, sum um trúvirðið í Hvítubók skal verða heft av teimum niðurstøðunum, ið komið verður fram til, soleiðis, at um niðurstøðan var, at fullveldi als ikki var ein gongd leið, so var stórt

trúvirðið í bókini - men hvat er meiningin við hesum? Hvi tykist tað sum um, at verður víst á tey negativu og positivu árin, so verður tað mett sum ósakligt, góðtrúvið, einki trúvirði o.s.fr., meðan um víst verður á øll tey negativu árin, verður ein mett sum sakligur og vitandi við nógvum trúvirði?

— '.....búskaparligu metingarnar í bókini eru alt ov vureikafjarar.'

Nakrir av dugnaligastu búskaparfrøingunum í landinum hava gjørt búskaparmetingarnar í Hvítubók, so um ávisir politikarar meta seg hava eitt betur grundarlag fyrri at gera slíkar búskaparmetingar, so er hetta ikki bert ein stór undirmeting av tí arbeiði, ið búskaparfrøingararnir hava gjørt, men eisini prógv um, at 'mangt verður í neyðini nýtt'.

— 'Samband er best, og gerast Føroyar fullveldi verða tær efturbátar so tað stendur eftiri'

Hvat verður hetta grundað á? Tað tykist sum ein ræðukampa hieldur enn ein væl grundað niðurstøða. Um hugt verður at øðrum londum, ið hava fingið fullveldi, eru eingin tekin um, at tað hevur viðført at tey eru vorðin 'efturbátar so tað stendur eftiri' — heldur tvørturímóti.

'Javnaðarflokkurin hevur skotið upp, at heildarveitingin frá danska statinum verður minkað yvir eitt áramál, eftir einum lykli soleiðis at samsvar er ímillum vøksturin í føroysku framleiðsluni og minkingin í heildarveitingini. At hetta er ein gongd leið, ásanar búskaparbolkurin í Hvítubók.'

Viðkomandi gloymir at greiða frá, at Búskaparnevndin somuleiðis visir á, at um minkingin í ríkisveitingunum verður tengd at búskaparvøkstrinum: "Fer helst long tíð at ganga, áðrenn veitingin er avgerandi minkað, tí framferðarhættur in ber í sær óvissu um, hvussu politikarar og onnur skulu laga seg til gongdina, eins og hugsandi er, at skiftandi landsstýri fara at drála við neyðugum sparingum og tillagingum". Búskaparnevndin visir síðan á, at ein lækking av ríkisveitingunum við einari fastari upphædd í eitt ávíst áramál, óheft av búskaparvøkstrinum, er ein betri loysn, tí tá: "vita bæði politikarar, vinnulívsfólk og borgarar betur, hvussu tey skulu laga seg til gongdina. Grundarlagið fyrri at leggja til rættis búskaparnar gerst tiskil betri, og somuleiðis gerst tann bú-

skaparligi tryggileikin og framskygnið betri". Tó er treytin fyrri lagaligari tillaging av búskapinum at áramálið ikki verður ov stutt. Búskaparbolkurin í Hvítubók visir tiskil á, at uppskotið hjá Javnaðarflokkinum als ikki er tann besta leiðin.

'Endamálið við uppskoti Javnaðarflokksins er, at fýringar skulu hava fullan sjálvsavgerðarrætt.'

Verður hetta tryggjað við uppskotinum hjá Javnaðarflokkinum? Einans fullveldisuppskotið hjá landsstýrinum, vil tryggja, at fýringar fáa fullan sjálvsavgerðarrætt á øllum økjum.

'Vit leggja nakað annað í frælsishugsjónina enn Tjóðveldisflokkurin. Fyri okkum merkir hugtakið frælsi ikki bert loysing frá Danmark, men at hvør einstakur borgari skal hava möguleika fyrri einum fræslum og virknum lívi'.

Eg veit ikki um tað bert er ein ávisur flokkur, ið ikki hevur fatað boðskapin enn, men endamálið við fullveldi er, at Føroyar fáa fullan sjálvsavgerðarrætt á øllum økjum, og at hetta skal skapa eitt grundarlag undir einum virðuligum fræslum og virknum lívi fyrri fýringar. At siga at ein flokkur, ið nevnliga arbeiðir fyrri hesum, ikki ynskir at øll skulu hava möguleika fyrri einum fræslum og virknum lívi er jú púra burturvið.

'Hvi tað skal vera eitt framtig at kappast við samband, sum vit hava við elsta og besta vinarlandið?'

Hvør hevur tosað um, at kappast nakað samband? Talan hevur ongantíð verið um at kappast, kuta ella kvetta nakað samband. Ætlanin er, at í staðin fyrri at Føroyar verða í núverandi ríkisfelagskapi har tær eru partur av einum bygnaði, undir danska statinum, at broyta hetta til, at Føroyar verða á jøvnum fæti við Danmark í øllum høpum. Tá er grundarlagið fyrri einum mennandi samstarvið lagt og samstarvið og virðingin millum fýringar og danir fer uttan iva at gerast betur og meira mennandi enn áður

— 'Skulu vit hava fullveldi, er neyðugt at tvey løgting samtykja nýggja sáttmálan, sum í minsta lagi 80 - 90% av veljarunum hava tikið undir.' - 'Sitandi landsstýri fýrir

ikki fyrri at broyta ríkisrættarlígu stóðu landsins við 0,1 % í meiriluta. Hetta er meiriluta-diktatur.'

Eg helt tað varð kallað fólkaræði. Flestu fólkaatkvøður runt heimin verða avgjörðar við eini meiriluta fólkaatkvøðu. Fýringar skulu í næstum til at avgera um teir ynskja stórra sjálvsavgerðarrætt og fullveldi. Í øðrum londum, t.d. Danmark hava danir verið og skulu til fólkaatkvøður har tey skulu avgera ein part av teirra sjálvsavgerðarrætti til ES, hetta má sigast at vera eitt nógv stórra stig at taka, enn um talan varð, at taka eina avgerð um at fáa stórra sjálvsavgerðarrætt, men hóast hetta so eru tað fólkaatkvøður, har meirilutin avgerð landsins framtíð, ið verða valdar. Soleiðis eigur eisini at verða við eina føroyska fólkaatkvøðu. Sjálvsagt er tað ikki heppið um javnt stendur á, men er tað meira heppið um 79,9% av fólkunum ynskta fullveldi meðan 20,1% ikki ynskta hetta, og at hesu gott 20% skuldu ráða yvir hinum 80% av fólkunum — nei!

'Hvør lænti okkum 6 milliardir góðar danskar krónur, tá harðast leikaði á? Hvør hevur longu eftirgivið okkum meira enn eina milliard?'

Skuldi hetta kanska verið ein orsök til at verið ein framhaldandi partur av ríkisfelagskapinum?

Jú danir lántu fýringunum nógvir milliardir í kreppuárunum - alt gott um tað - men tað var so sanniliga eisini fyrri at bjarga egnunum peningi og kreditivirði at tað varð gjørt og somuleiðis við rentuvinningi. Viðv. milliardini, ið fýringar fingi í samband við bankasakina, so vanti eg at fáur fýringar vildi mett hetta at verið eina eftirgeving men heldur eitt endurgjald fyrri ovurstóra tapi, ið varð ætla føroyska skattgjalddararnum at gjalda. Tíverri vil einki búskaparligt endurgjald kunna gjalda heilt fyrri tað í fór fram í hesum máli. Fýringar høvdu størstu skyldina av tí búskaparligu kreppuni — eingin ivi um tað — og sæð í bakspælingunum, áttu politikararnir eisini at víst stórra ábyrgd og betri stjórn av landinum, men óansæð, hvussu góðtrúvin, óroyndur osfr. ein hevur verið, so hevur eingin uppiborið ta viðferð, ið fýringar fingi í bankamálunum.

Fýringar eiga tó at leggja hesa hending afturum seg, og fara við góðum

Kristina Danielsen
stud.polit & stud.jur

treysti inn í framtíðina.

Neyðugt er tó, at læra av sínum misstøkum fyrri m.a. at byrgja uppfyri at slíkar hendingar endurtaka seg, og tiskil í framtíðini taka avgerðir, ið tryggja fullan føroyskan sjálvsavgerðarrætt í egnum landi.

Eisini eina viðmerking til úttalislíni hjá danska skattamálaráðharrinum, Ole Stavað, viðv. skiftistíðini: 'Ventast kann ikki, at Danmark fer at geva fýringunum eina langa skiftistíð'. Danmark hevur verið eitt fyrirmyndarligt land, tá ið veldist um at stuðla øðrum londum, fyrri at tryggja fullveldi og fólkaræði. Tað vildi tiskil eingin meining verið í, at royna at forða einum slíkari gongd í Føroyum. Um Danmark ikki gongur við til eina skiftistíð, ið svarar til tað, ið brúk er fyrri, fyrri at fáa eina tillaging av samfelgunum, vil hetta bert verða fyrri at forða fýringunum, ið at fullføra fólksins vilja. Eg havi ringt við at trúgva at danir fara at gera hetta tá alt kemur til alt, men um so verður so havi eg sera torført við at siggja annað endamálið við hesum enn tað, at ræða fýringar, soleiðis at teir ikki tala at velja tað leið, ið danir sjálvsagt ikki ynskja. Tann ríkisveiting, ið verður veitt fýringunum í dag, hevur ómetaligan lítlan týdning á dansku fjggjaetlanini, so tað er ikki av búskaparligum áðum, at danir hotta við at taka ríkisveitingina burtur eftir heilt fáum árum, nei, tað er fyrri at forða eini fólkaræðisætlan og fyrri at ræða fýringar — men hetta fer ikki at eydnast, heldur tvørturímóti!

Nógvir serfrøingar hava lagt eitt stórt arbeiði í Hvítubók, og bókini viðgerð eisini nógv øki. Ætlanin er, at Hvítubók skal lesast og viðgerast har eftir, sum ein heilt og ikki sum einstakir setningar. Eftir er bert, at vóna, at Hvítubók fer at tæna sínum endamáli og í framtíðini fær tað sakligu og virðuligu viðgerð hon hevur uppiborið.

22. september 1999

Kristina Danielsen
stud.polit & stud.jur

Lesið eisini Sosialin
á Internetinum

www.sosialurin.fo